

estricte: crec que un barceloní ja no ho entendria (i el *DFa* no ho ha recollit) Però un mot de significat igual i de matís quasi idèntic, reapareix, en forma molt semblant, *reballar*, en el P. Val.: on almenys el sentim a cada pas més enllà del Xúquer. Unes ventades terribles: «com l'han *řebalát*», a Moixent, tot ensenyant-me un roure enderrocat pel vent (1962); «li *řebálen* una fletxa», però «els moros era una gomia lo que *řebaláven*», Ràfol d'Almúnia (1962); hi ha runa davall, i en diuen *El Pont dels Gossos* perquè els gossos morts els *řebaláven* allà» Beneixida (1963). Figuradament 'etzibar, clavar una rèplica valenta': «un castellà d'eixos tan fieros, que no mos volia entendre, i ell que li *řebá-la* una en català...» La Pobla Llarga (1962); «De fadrí tota la vida tindràs que llaurà a forcat --- Pos *reballa* la trompa pronte, no te la corquen...», *Canyissaes*, 21.

Com es veu tot això és a la zona on la *v* es distingeix de *b*, i no obstant ho pronuncien amb *-b-* bilabial. És que es tracta d'una variant de *rebellar* o *rebellar*, amb tractament savi de la consonant. En cat. or. i ross. la *ll* ha passat a *lll*, com en la forma de Desclot, i no hi ha hagut gairebé més canvi fonètic, perquè la palatalització de la *e* en *i* davant la palatal *ř* és un detall frèvol i facilíssim; tanmateix deuria encara ajudar-hi la influència de *builla*, a causa del joc de *bitlles*, on es podria dir que rebittlen la bola per fer-les caure. Altrament al tancament en *i* no s'hi ha pas arribat pertot, car a l'Alta Cerdanya sento una variant *řubəllá* amb la *e'* mantinguda, i d'altra banda labialització de *eb'* en *ub'*, com en *rublr* REPLERE, *romandre* REMANERE, *roblegar* REPLICARE. En efecte, en els vessants damunt d'Er hi ha un paratge dit *La Roca řubəlláda*, i m'explicaren que es diu així per un rocàs que «va *řubəllá*» en una escaguitxada des de muntanya amunt, i va quedar-hi aturat allà (1959): disparat violentament per una ensulsiada de rocam. Aquí sembla que tinguem un cas de supervivència de l'antiga construcció intransitiva de *rebellare*.

En valencià tampoc no hi ha hagut palatalització sinó, a la inversa, la *e'* pretònica s'hi ha tornat *a'*: altre fet corrent davant una altra *a*; i en aquesta forma *reballar*, la *ll* apareix ben normalment com *ř*. Al canvi vocàlic pogué contribuir la influència de *davallar* i la del sinònim *rebatre* (més que *ballar*). Schuchardt, tan informat en coses de pesca, documenta cat. *reballar* en el sentit de 'tirar una xarxa a mar' (*Roman Etym* II, 123-127), en el qual veu ell un mer derivat de *avallar* 'tirar avall', i més exactament del grup del cast. ABALLAR (*DCEC/DECH*), estudiat per ell mateix en les seves aplicacions pescadores (*Roman Etym* II, 125-127; *DECH* I, 569). No és aquesta l'etimologia veritable, com hem vist, però ja és versemblant que aquest factor també ajudés al canvi de *rebellar* en *reballar*. No anava menys equivocat Sanchis Guarnier en suposar que era un derivat de *ballar*, amb la circumstància agreujant, que això el conduïa, en el seu glossari de *Canyís*, a donar al mot, juntament amb «llançar», la definició «fer ballar, fer moure violentament», definició voluntàriament enganyadora, tan tendenciosa com falsa, com es pot comprovar amb el con-

text de *Canyís* mateix que he citat abans. El seu error s'explica pel fet que el mot és propi del Migjorn valencià i estrany al lèxic seu personal del val. central.

Amb alguna extensió semblen haver-se conservat casos esporàdics del verb amb generalització de sentit anàloga a la de *rebutllar*: «de gayrell y a *rabalades* baixa alegroy per la montanya» escriu Ruyra el 1895, citat per *AlcM*, relligant-ho raonablement amb un ús mallorquí: «amb una *rebellada* tir sa ploma», «s'aixeca amb una *rebellada*». Hi ha bona coincidència semàntica i quasi igualtat fonètica, amb el men. *revalgada* 'moviment violent i súbit que fa un home o un animal, en un esforç suprem per deslliurar-se' (Moll, *AORBB* III, 57): «portaren llurs cavalls vora la música: quan aquelles dues feres sentiren --- l'estrident sonar dels plats i dels cornetins, de la primera *revelgada*, del primer salt, anaren a parar al bell mig de la plaça» (Ruiz Pablo, *Novell Men*, *IdOr* I, 49); la *-g-* serà per contaminació de *replegar* > *reblegar* = *REBLAR*. Són dolentes les dues etimologies en què successivament s'engrescà Moll (*REVALIDARE*, *l. c.* i *VALGUS* 'camator', *AlcM*): meres paronímies.

DERIV.: *Reballadora* nom que a la Vila Joiosa donen a la càpsula o fruiteta de l'eucaliptus (*l'arbre de lex řebəlaores*, 1963): sens dubte perquè hi juguen, desapareixent-les, les criatures.

Revelli [Moradell, 1640, *AlcM*] ha restat en el Ross, com a NL d'indrets on hi havia hagut una obra de fortificació: *ř řebəří*, lloc suburbà a Pesillà de la Ribera i algun altre que m'assenyala Mn. Cortade (a Cotlliure?), 1973; també *Es Revelli*, dalt de la plaça forta damunt de Casa la Vila d'Eivissa (1963).

Aquesta paraula es retroba en occità ant. [?], fr. i castellà *revelin*, i sembla més arrelat que enloc en it. *rivellino* [c. 1460], probablement partit d'oc. ant. *revel* 'resistència' (veg. REVELLÍN, *DCEC/DECH*). L'etimologia alt-it. *riva* (it. *ripa*) de Prati i FEW x, 413b i n. 29, és vaga semànticament i deixa sense explicació el *ra-* fr. i l'element *-el-* (puix que no hi ha gaire notícia d'un it. **rivella*).

Revell Com hem vist hi hagué una variant de *REBELLIS*, amb *-v-* per tractament hereditari de la *-b-* entre vocals, car hem observat que, almenys en les *VidesR* i en Muntaner, *revellar* s'ha d'interpretar segurament com *reveřar*, i hi ha oc. ant. *revell* 'resistència'. D'ARBOR *REBELLIS* deu venir *arbre revell*; o, abreujadament, *revell m.*, com a nom de l'arbre renocat o de l'ullastre.

La base semàntica d'això està en el caràcter salvatge i per dir-ho així 'indomable' o in-arrencable del *revell*, especialment el d'ullastre: d'aquí la dita proverbial menorquina «tot està subjecte a s'homo - sinós un *revell*» (Camps Merc., *Folk.* I, 307, 287); d'aquí també l'acc. figurada men. *revell* 'persona irritable': «Na Maria és un *revell*» 'és molt irascible' (*AlcM*, § 4); també a Mall. passa proverbialment per ser durador, pertinaç, quasi etern, tot es consum abans que ell: «en l'hivern quan anireu / a la garriga a fer llenya, / baix d'un *revell* trobareu / mustia l'amor primera» exclama melancòlicament el glosador mallorquí (cita en *AlcM* v,